

21 ביולי 2025

לכבוד,
גב' עידית סילמן, ח"כ
השרה להגנת הסביבה
המשרד להגנת הסביבה
רח' בנק ישראל 7
ירושלים

בדוא"ל: sara@sviva.gov.il

נכבדתי,

הנדון: הכרזה על אזור התעשייה בעטרות כעל אזור נפגע זיהום אוויר

בשם מרשותי, שומרי הבית (ע.ר.) ו-אזרחים למען הסביבה (ע.ר.) הריני לפנות אליך בעניין שבנדון כדלקמן:

1. אזור התעשייה בעטרות בירושלים הוא מהמרכזים התעשייתיים הוותיקים, הגדולים והמגוונים בירושלים (להלן: "אזור התעשייה").
2. באזור התעשייה פועלים כ- 300 עסקים ומפעלים מסוגים שונים ובכלל זה תעשיות פלדה ומתכת, ייצור חלקי רכב, תעשיות בטון ומינרלים, ייצור כימי של חומרי ניקוי, צבעים ופלסטיק, תעשיות מזון, משקאות ואריזות, מפעלי טקסטיל, מפעלי ריהוט ועוד.
3. במשך שנים מתפרסמים נתונים מדאיגים לגבי רמות זיהום האוויר באזור התעשייה וסביבתו, ותושבי האזור מתלוננים על הסבל שהם חווים כתוצאה מזיהום האוויר וממפגעים סביבתיים נוספים מאזור התעשייה. נתוני ניטור האוויר שנאספו בשנים האחרונות (כולל בחודשים האחרונים ממש), מלמדים כי איכות האוויר באזור התעשייה ובסביבתו גרועה, עד כדי סיכון בריאותי של ממש לעובדי ובאי אזור התעשייה וכן התושבים המתגוררים בישובים/שכונות באזור.
4. כפי העולה מהטבלה שלהלן, תוצאות ניטורי מזהמים שבוצעו בין השנים 2015-2021 מלמדים על עשרות ולעיתים מאות (!) ימים בהם נרשמה חריגה מערכי הסביבה ואף מערכי ההתרעה היממתיים הקבועים בדיון לריכוז החלקיקים הנשימים (PM10):

שנת מדידה	מספר ימי מדידה בשנה	ערך יממתי המקסימלי ואחוז מערך זה	מספר ימים עם חריגה מערך היממתי (130) מק"ג/מ"ק בממוצע יממתי	מספר ימים עם חריגה מערך ההתרעה היממתי (300 מק"ג/מ"ק בממוצע יממתי)	ממוצע שנתי (מק"ג/מ"ק) (אחוז מעל ערך סביבה שנתי)
2015	146	1459 (1100%)	73 (55% מזמן המדידה)	22 (55% מזמן המדידה)	NA
2016	347	923 (710%)	220 (63%)	66 (19%)	177 (354%)
2017	345	686 (550%)	214 (62%)	65 (19%)	179 (357%)
2018	320	850 (650%)	200 (62%)	51 (16%)	171 (342%)
2018-2019	102	521 (401%)	35 (34%)	4 (4%)	NA
2019	214	720 (553%)	137 (64%)	27 (13%)	171 (342%)
2020	335	732 (563%)	202 (61%)	31 (9%)	155 (309%)
2021	265	787 (605%)	222 (65%)	61 (18%)	188 (376%)

5. בעקבות ריבוי התלונות מטעם התושבים ופניות של ארגוני סביבה, פעל המשרד להגנת הסביבה בשנים האחרונות והגביר את הפיקוח השוטף על כלל בתי העסק והמפעלים באזור התעשייה. במכתב מיום 7.3.24 שהופנה במענה למרשתי, נטען כי בין השנים 2021-2024 ניתנו 15 התראות ו- 15 זימונים לשימועים לבתי עסק והוטלו 6 צווי הפסקה מנהליים וכן נפתחה חקירה פלילית כנגד מפעלים ועסקים באזור התעשייה. --- העתק מן התשובה מיום 7.3.24 מצ"ב **כנספח א'**.

עוד צוין במכתב האמור כי:

"על מנת להביא לשינוי המבוקש (הפחתת זיהום האוויר באזור), מבוצעות במקביל פעולות רבות בשיתוף עם בעלי סמכות אחרים, ובעיקר עם עיריית ירושלים, אשר מבצעת אכיפה באזור הן באמצעות צוות פיקוח עירוני ייעודי לעטרות, והן באמצעות מצלמות המשמעות לתיעוד עבירות הגורמות לפליטות אבק"

6. למרבה הצער, פעולות אלה לא נשאו פרי. ניתוח תוצאות ממצאי תחנת הניטור באזור התעשייה מלמדות כי גם בשנים האחרונות, ובכלל זה בשנת 2025 נרשמו עשרות ולעיתים מאות (!) ימים בשנה בהם נמדדו חריגות מערכי סביבה ביחס למזהמים הרלוונטיים:

Year	Measurement_Days_PM10	PM10_Exceedance_Days	% PM10 Exceedance
2022	350	188	53.71
2023	365	148	40.54
2024	336	108	32.14
2025	179	58	32.40

Year	Measurement_Days_PM25	PM25_Exceedance_Days	% PM2.5 Exceedance
2022	140	25	17.85
2023	365	44	12.05
2024	366	43	11.74

7. מן המקובץ עולה אפוא, כי אין ספק כי באזור התעשייה עטרות קיימת חריגה מתמשכת מערכי סביבה וכי למרות ביצוען של פעולות אכיפה מגוונות על ידי המשרד להגנת הסביבה לא חל שיפור של ממש באיכות האוויר באזור התעשייה וסביבתו. גם כיום, מציגים נתוני ניטור האוויר באזור התעשייה וסביבתו כי רמת איכות האוויר בסביבה נמוכה ביותר במשך רוב ימות השנה.

8. סעיף 11א חוק אוויר נקי, תשס"ח-2008 (להלן: "החוק"), מטיל על השר חובה, לאחר שנוכח כי באזור מסוים קיימת חריגה מתמשכת או חוזרת מערכי סביבה או זיהום אוויר חריג, להכריז, בצו, על האזור כאזור נפגע זיהום אוויר ולהודיע על כך לרשויות המקומיות שבתחום האזור נפגע זיהום האוויר.

9. כבר לפני מספר שנים, הכין המשרד להגנת הסביבה, בהמלצת אנשי המקצוע במשרד, תשתית ראייתית שעל בסיסה ניתן להכריז על אזור התעשייה עטרות כ"אזור נפגע זיהום אוויר". הכרזה שכזו הייתה נותנת סמכויות אכיפה נרחבות ומשמעותיות ונקיטת צעדים נוספים, שיש בהן כדי להקטין את רמות הזיהום.

10. על רקע זה נבקש להזכיר את חוות דעתה של דר' לבנה קורדובה, הממונה על מערך הניטור הארצי במשרד להגנת הסביבה, מיום 28.12.22, אשר הופנתה אל ראש אגף איכות אוויר במשרד. בפנייתה זו, ציינה דר' קורדובה כי נוכח מצב איכות האוויר באזור והעובדה כי קיימות חריגות חוזרות ונשנות מערכי סביבה מתקיימים התנאים הדרושים בהתאם להוראות החוק, מומלץ להכריז על אזור התעשייה בעטרות כעל אזור נפגע זיהום אוויר בהתאם להוראות סעיף 11 לחוק אוויר נקי. בהמשך להמלצה הנ"ל, אף הוכן נוסח ההכרזה.

--- העתק מחוות הדעת של דר' קורדובה, לרבות נוסח ההכרזה מצ"ב כנספח ב'.

11. דא עקא, כי למרות ההמלצה של דר' קורדובה ועל אף העובדה כי איכות האוויר באזור התעשייה בעטרות לא השתפרה, ההכרזה הנ"ל מעולם לא נחתמה, וטרם הוכרז אזור התעשייה בעטרות כאזור נפגע זיהום אוויר.

12. נזכיר, כי מטרת ס' 11 הנ"ל, כפי שעולה מדברי ההסבר לחוק, אינה ענישתית. המטרה שלה היא למקד את תשומת הלב הציבורית והשלטונית לכך שרמת זיהום האוויר באזור מסוים היא חריגה ובכך לאפשר לציבור לכלכל את צעדיו ולעורר את הרשויות לפעול לשיפור המצב, וזה מה שנדרש במקרה זה. על פי סעיף 12 לחוק, הכרזה של השר על האזור כאזור נפגע זיהום תחייב את הרשויות להכין תכנית פעולה ולהקצות משאבים לטיפול במפגעים ובכך להפחית את הפגיעה בבריאות הציבור באותו אזור.

13. ודוק. העובדה כי המשרד להגנת הסביבה כבר מיצה את כל אמצעי האכיפה העומד לרשותו מחד ולמרות זאת לא חל שיפור באיכות האוויר באזור וזו ממשיכה לחרוג מזה זמן רב בצורה חוזרת ונשנית מערכי הסביבה הרלוונטיים, מחייבים את הפעלת הסמכויות הנתונות לכך מכוח סעיף 11 לחוק אוויר נקי. לא למותר לציין, כי עמדתה של דר' קורדובה בהקשר זה מחזקת מטבע הדברים מסקנה זו.

14. נוכח האמור, והעובדה כי המחוקק קבע הוראה להכרזת אזור כנפגע זיהום אוויר וזאת למטרת מניעה וצמצום זיהום האוויר, מלמדת כי מדובר בכלי שיש להפעילו.

15. לאור כל האמור לעיל, מבקשות מרשותי כי תפעילי את סמכותך בהתאם להוראות סעיף 11 לחוק אוויר נקי לקיים את ההתייעצות הנדרשת בעניין עם משרד הבריאות, ולהוציא צו המכריז על אזור התעשייה בעטרות כעל אזור נפגע זיהום אוויר וזאת לשם ההגנה על הסביבה ובריאות הציבור.

16. נודה על התייחסותך לעניין לאורה יוכלו מרשותי לכלכל את המשך צעדיהם.

בברכה,
מתן גרפינקל, עו"ד

העתק: גב' רעות רבי – מנהלת אגף אוויר ואסבסט, המשרד להגנת הסביבה